וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר, עֵרָעָר תְּרֵי – שני עדים המערערים הרי זה ערעור ואין מועיל עד אחד להכשירו, אך אם רק עד אחד ערער, נאמן עד אחד להכחישו ולהכשירו לכהונה. יקשה על ביאור זה, וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לִדְבְרֵי הַכֹּל אֵין עֵרָעָר פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם, אך עד אחד אינו ערעור ונאמן עד אחד בלבד להכחישו.

אֶלָּא בהכרח מחלוקתם היא בְּעֵרָעָר תְּרֵי – שערערו שני עדים על כהונתו, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, כְּגוֹן דְּמַחְזְקִינַן לֵיהּ בַּאֲבוּהּ דְּהַאי דְּכֹהֵן הוּא – שהיה מוחזק לנו באביו של זה שהוא כהן, ואף הבן מוחזק בכהונה מכח חזקה זו, וְנָפַק עָלָיו קָלָא – ויצא על הבן קול רינון, דְּבֶן גְּרוּשָׁה וּבֶן [–או בן] חֲלוּצָה הוּא, והרי הוא ׳חלל׳ ופסול מן הכהונה, וְאַחְתִּינֵיהּ – ומחמת הקול הורדנוהו מהכהונה עד שיתברר הדבר, שמעלה מיוחדת תיקנו בכהונה שאף בקול בלבד שאינו כהן יש להורידו עד שיתברר הדבר, וְאָתָא – ולאחר מכן בא עֵד אֶחָד וְאָמַר דְּכֹהֵן כשר הוּא, שאינו בן גרושה או חלוצה, וַאֲסַקִינְהוּ – ומחמת כן חזרנו והעלינו אותו לכהונה, שעד אחד נאמן להכחיש הקול ולהכשירו לכהונה, וְאָתוּ – ולאחר מכן באו עוד בֵּי תְּרֵי – שני עדים, וְאָמְרֵי דְּבֶן גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה הוּא, וְאַחְתִּינֵיהּ ומחמת כן הורדנוהו מהכהונה, שודאי אף שהעיד עליו עד אחד שכהן כשר הוא, אינו נאמן נגד שני עדים, וְאָתָא עֵד אֶחָד – ולאחר מכן בא עוד עד אחד וְאָמַר דְּכֹהֵן הוּא, ונמצאו שתי כתות עדים מכחישות זו את זו, וְרַבּוֹלֵי עָלְמָא – ובדבר זה לא נחלקו רבן שמעון בן גמליאל ורבי אלעזר, וכולם מודים שאף ששני העדים שהעידו על כשרות העד לא העידו יחד, מכל מקום מְצַטְרְפִין לְעֵדוּת אחת, ואם כן היה צריך מן הדין לחזור לחזקתו שכהן כשר הוא, וכמו שהוחזק בעבר שכהן הוא על פי עד אחד, וְהָכָא בְּמֵיחַשׁ לְזִילּוּתָא דְּבֵי דִּינָא קָא מִיפַּלְגִי – וכאן חלוקים הם האם יש לצרף העד השני אל העד הראשון ולהכשירו לכהונה אף שיש בכך משום זילות בית הדין. רַבִּי אֶלְעָזָר סָבַר, כֵּיוָן דְּאַחְתִּינֵיהּ – מאחר שכבר הורדנוהו מהכהונה על פי שני עדים, לֹא מַסְקִינַן לֵיהּ – אין להחזיר את הדין ולהכשירו לכהונה משום דְּחַיְישִׁינַן לְזִילּוּתָא דְּבֵי דִּינָא, וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר, אֲנַן אַחְתִּינֵיהּ – אנו הורדנוהו מהכהונה, וַאֲנַן מַסְקִינַן לֵיהּ – ואף אנו נחזירו לכהונה, וּלְזִילּוּתָא דְּבֵי דִּינָא לָא חַיְישִׁינַן.

וזה מה שאמר רבי אלעזר ׳אימתי אין מעלין לכהונה על פי עד אחד, במקום שיש עליו עוררין׳, כלומר, אותו העד השני שבא להעיד על בשרותו אין מעלין על פיו מאחר שיצאו עוררין, דהיינו שני עדים שבאו קודם ופסלוהו, ושוב אין לקבלו משום זילות בית הדין. ורבן שמעון בן גמליאל חולק ואומר ׳מעלין לכהונה על פי עד אחד׳, כלומר שיש לצרף עד זה אל העד הראשון ואין חוששין לזילות בית הדין.

רב אשי דוחה ביאור זה במחלוקתם: מַתְקִיף לָהּ רַב אַשִׁי, אִי הָכִי שלדעת רבי אלעזר אין מחזירים משום זילות בית הדין, מַאי אִירְיָא חַד – מדוע נקט דין זה רק באופן שבא עד אחד לבסוף והעיד שכהן כשר הוא, אֲפִילּוּ בְּתָרֵי נַמִּי – אף אם לבסוף באו שנים והעידו על כשרותו, לא יחזירוהו משום זילות בית הדין.

רב אשי מבאר מחלוקתם באופן אחר: אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי, דְּכוּלֵי עָלְמָא אכן לֹא חַיְישִׁינַן לְזִילּוּתָא דְּבֵי דִּינָא, ולכך אם היו שנים מעידים בסוף על כשרותו היו בית הדין חוזרים ומכשירים אותו לכהונה. וְהָכָא שלא העיד בסוף אלא עד אחד, בְּלִצְרַף עֵדוּת קָא מִיפַּלְגִי – נחלקו אם יש לצרף עדותו עם עדות העד הראשון או לא, וּכְפִלּוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי, דְּתַנְיָא, לְעוֹלָם אֵין עֵדוּתָן שֵׁל שני עדים מִצְטָרֶפֶת לעדות אחת, עַד שֶׁיִּרְאוּ שְׁנֵיהֶן את המעשה כְּאֶחָד, אך אם ראה כל אחד מהם המעשה בנפרד, כגון שהעיד זה שראובן הלוה לשמעון בפניו, ואילו השני לא העיד על ההלוואה אלא שבפניו הודה שמעון שלוה מראובן, אין מצרפים עדותם. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר, מצרפים עדותם אף שלא ראו כאחד, ולא עוד אלא אֲפִילּוּ אם העידו בָּזֶה אַחַר זֶה על אותו מעשה, וכגון שהעיד זה שביום ראשון לוה שמעון מנה מראובן, והשני העיד שראה את ההלוואה ביום שני, ונמצא שאינם מעידים על אותו מעשה הלוואה, מכל מקום כיון שמתוך עדות שניהם נמצא שחייב שמעון לראובן מנה, מצרפים עדותם.

ועוד נחלקו בבריתא, שני עדים שראו מעשה כאחד ובאים להעיד עליו בבית דין, אֵין עֵדוּתָן מִתְקַיֶּמֶת בְּבֵית דִּין עַד שֶׁיָּעִידוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד, אך אם כל אחד מהם העיד בנפרד אין מצטרפת עדותם. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אין צורך שיעידו כאחד, אלא שׁוֹמְעִין דְּבָרָיו שֶׁל זֶה הַיּוֹם וּלְכַשֶּׁיָּבֹא חֲבֵירוֹ לְמָחָר שׁוֹמְעִין דְּבָרָיו.

ובמחלוקת זו נחלקו רבי אלעזר ורבן שמעון בן גמליאל, שלדעת רבי אלעזר אין מצרפים עדות השני עם עדות הראשון כיון שלא העידו כאחד, וזהו שאמר ׳אימתי אין מעלין לכהונה על פי עד אחד, במקום שיש עליו עוררין׳, היינו שבמקום שיש שני עדים המעידים על פסלותו אין מעלין על פי שני עדים המעידים כל אחד בנפרד, עד שיעידו שניהם כאחד. ורבן שמעון בן גמליאל סבר כרבי נתן שאף אם לא העידו כאחד מצטרפים, ולכך ׳מעלין לכהונה על פי עד אחד׳, כלומר על פי שנים המעידים כל אחד בנפרד. ומבואר שהן רבי אלעזר והן רבן שמעון בן גמליאל סוברים לדעת רב אשי שאין חוששים לזילות בית הדין, וכמותם פסק רב נחמן.

מעשה נוסף בענייני חזקת קרקעות: הַהוּא דְּאָמַר לְחַבְרֵיהּ, מַאי בָּעֵית בְּהַאי אַרְעָא – מה עושה הנך בקרקע זו ששלי היא. אָמַר לֵיהּ המחזיק למערער, מִינָּךְ זְכִינְתָּהּ וְהָא שְׁטָרָא – ממך קניתיה והנה שטר המכירה בידי,

---

המשך מעמוד רלג

בשטר - שאינו שווה פרוטה, אבל כותב לה את מקודשת לי - מקדשה לו ואסר לה אכולי עלמא כהקדש, ומאסף חרפתה - שכר רוחני,

אבל אין יחוד גמור עם הבעל - כי ״אינו עושה בשבילו אך לקבל פרס״,

ובביאה - (ובל׳ הכותב) ודבק באשתו והיו לבשר אחד,

שלימות הלימוד - שלא ע״מ לקבל פרס כלל - אשר אז ישראל (על ידי) אורייתא וקוב״ה כולא חד.

בכבוד ובברכה

ע״פ מרז״ל הנ״ל דמה להלן בעת מ״ת יום חתונתו - כן הוא אף כאן בלימוד התורה בכל עת, ואמרז״ל דבעידנא דעסיק בה מצלא אבל לא בעידנא דלא עסיק בה - מבואר דהאשה נקנית דאירוסין אינו דבר המתחדש בכל יום ודלא כנישואין. ואכ״מ.

אָמַר לֵיהּ המערער, שְׁטָרָא זְיֵיפָא הוּא – שטר זה מזויף הוא, ומאחר ולא החזקת בקרקע שנות חזקה ואין לך שטר, אין לך הוכחה שקנית אותה ממני. נָחֵין – גחן המחזיק ולָחִישׁ לֵיהּ לְרַבָּה, בכדי שלא ישמע המערער, אֵין – אכן שְׁטָרָא זְיֵיפָא הוּא, מֵיהוּ שְׁטָרָא מְעַלְיָא הֲוָה לִי וְאִירְכַּס – אולם היה בידי שטר אחר שכתב לי אותו אדם, אלא שאבד, וַאֲמִינָא, מאחר והמוכר מערער על זכותי, אִינְקִיט הַאי בְּיָדַאי כָּל דְּהוּ – טוב שאחזיק בידי שטר כל שהוא, שעמו אבוא לבית הדין.

אָמַר רַבָּה, נאמן המחזיק שהיה לו שטר אחר, שאם לא כן מַה לוֹ לְשַׁקֵּר ולטעון טענה גרועה זו, הלא אִי בָּעֵי אָמַר לֵיהּ שְׁטָרָא מְעַלְיָא הוּא – אם היה רוצה לשקר ואומר ששטר זה אינו מזויף, ומתוך שיכל לטעון כן נאמן אף לומר ששטר אחר היה לו ואבד.

רב יוסף חולק על רבה: אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף, מכל מקום אַמַּאי סָמְכַתְּ להחזיק הקרקע בידו, אַהַאי שְׁטָרָא – על שטר זה שהראה המחזיק, והרי הַאי שְׁטָרָא, חַסְפָּא בְּעַלְמָא הוּא – אינו אלא כחתיכת חרס בעלמא שאינה שוה כלום, שהרי הודה שמזויף הוא.

מעשה נוסף בעין זה שאירע אצל אותם אמוראים: הַהוּא דְּאָמַר לְחַבְרֵיהּ, הַב לִי מֵאָה זוּזֵי דְּמַסֵּיקְנָא בָךְ – תן לי את מאה הזוזים שיש לי אצלך בהלואה, וְהָא שְׁטָרָא – והרי לפניך השטר שכתבת לי על הלואה זו. אָמַר לֵיהּ הנתבע לתובע, שְׁטָרָא זְיֵיפָא הוּא, נָחֵין בעל השטר ולָחִישׁ לֵיהּ לְרַבָּה בכדי שלא ישמע הנתבע דבריו, אֵין, שְׁטָרָא זְיֵיפָא, מֵיהוּ שְׁטָרָא מְעַלְיָא הֲוָה לִי וְאִירְכַּס, וַאֲמִינָא אִינְקִיט הַאי בְּיָדַאי כָּל דְּהוּ.

אָמַר רַבָּה, נאמן התובע שהיה לו שטר אחר, שאם לא כן מַה לוֹ לְשַׁקֵּר, הלא אִי בָּעֵי – אם היה רוצה לשקר, אָמַר לֵיהּ, שְׁטָרָא מְעַלְיָא הוּא – היה יכול לטעון ששטר זה כשר ואינו מזויף, ומתוך שיכל לטעון כן נאמן אף על טענתו שהיה בידו שטר אחר.

רב יוסף חולק על רבה: אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף, מכל מקום אַמַּאי קָא סָמְכַתְּ – על מה סומך הנך ומוציא המעות מהלווה, אַהַאי שְׁטָרָא – על שטר זה שהראה התובע, והרי הַאי שְׁטָרָא חַסְפָּא בְּעַלְמָא הוּא. הגמרא מביאה פסק ההלכה בשני המעשים: אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין, הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּה בְּאַרְעָא – במעשה הראשון שבו היה הערעור על חזקת קרקע, הלכה כרבה שתעמוד הקרקע בחזקת המחזיק. וְהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף בְּזוּזֵי – ובמעשה השני שתבע התובע מעות על ידי השטר, הלכה כרב יוסף שאינו נאמן להוציא ממנו מעות. וטעם הדבר, הִלְכְתָא כְּרַבָּה בְּאַרְעָא, דְּהֵיכָא דְּקָיְימָא אַרְעָא תִּיקּוֹם – כדי שתישאר הקרקע בידי המחזיק בה, וְהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף בְּזוּזֵי, דְּהֵיכָא דְּקַיְימֵי זוּזֵי לוֹקְמֵי – כדי שישארו המעות בידי המחזיק בהם, כלומר שספק הוא אם הלכה כרבה או כרב יוסף, ולכך הדין הוא שיעמוד כל דבר בחזקתו לפי ש'המוציא מחבירו עליו הראיה', ולכך תישאר הקרקע בחזקת המחזיק בה, וישארו המעות בידי הלווה המחזיק בהם.

הגמרא מביאה מעשה דומה למעשה שהובא לעיל: הַהוּא עָרְבָא – מעשה באדם שהיה ערב על הלואה דְּאָמַר לֵיהּ לְלָוֶה, הַב לִי מֵאָה זוּזֵי דְּפָרַעְתִּי לְמַלְוֶה עֵילָוְךָ – תן לי מאת הזוזים שפרעתי למלוה עבורך, וְהָא שְׁטָרָא – והנה בידי השטר שקיבלתי מהמלוה לאחר שפרעתי החוב. אָמַר לֵיהּ הלווה לערב, לַאו פָּרַעְתִּיךְ – וכי לא פרעתי לך כבר מה ששילמת עבורי, אָמַר לו הערב, אכן פרעת לי כבר, אולם לַאו הַדְרַתְּ שְׁקַלְתֵּינְהוּ מִינַאי – וכי לא חזרת ולווית אותם ממני שוב, והרי זה כאילו לא פרעת לי מעולם. והלווה לא הודה לו על כך אלא טען שפרעו ולא לוה ממנו שוב.

שְׁלָחֵהּ רַב אִידִי בַּר אָבִין לְקַמֵּיהּ דְּאַבַּיֵי – שלח רב אידי בר אבין למעשה זה לפני אביי, ושאלו כִּי הַאי גַּוונָא מַאי – מה הדין באופן זה. שָׁלַח לֵיהּ אַבַּיֵי, מַאי תִּיבָּעֵי לֵיהּ – מדוע מסתפק הוא בדבר זה, הָא אִיהוּ דְּאָמַר – והרי הוא עצמו פסק לעיל שהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּה בְּאַרְעָא וְהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף בְּזוּזֵי, וכמו שביאר טעמו שכיון שהדבר ספק לכך יש להכריע דְּהֵיכָא דְּאוֹקְמוּ זוּזֵי לוֹקְמוּ, ואף כאן יש לפסוק שמעמידים את המעות בידי המוחזק בהם שהוא הלווה, כיון ששטר זה כבר נמחל שעבודו ואין ביכולת המלוה להוציא ממון על פיו.

הגמרא מגבילה לדין זה: וְהָנֵי מִילֵּי, באופן דְּאָמַר לֵיהּ הָדְרַתְּ אוֹתְּתִינְהוּ מִינַאי – שטען הערב ללווה לאחר שפרעת לי המעות חזרת ולווית אותם ממני, אֲבָל אָמַר לֵיהּ הֲדְרִתִּינְהוּ נֵיהֲלָךְ – אך אם טען הערב ללווה לאחר שפרעת לי את המעות החזרתי לך אותם מַחֲמַת דְּהָווּ שַׁיְיפֵי וְסוּפָּקֵי – משום שנשחקה צורת המטבע או שהאדימה הנחושת שממנה עשויים המטבעות, ואינם ראויים להוציאם בשוק, נמצא שטוען הוא שכלל לא קיבל את המעות על שטר זה, וְאַבְּתִי אִיתֵּיהּ לְשַׁעְבּוּדָא דְּשְׁטָרָא – עדיין קיים שעבוד השטר ויכול לגבותו.

הגמרא מביאה מעשה מענין 'מיגו': רָבָא בַּר שַׁרְשׁוּם, נָפַק עֲלֵיהּ קָלָא דְּקָא אָכִיל אַרְעָא דְּיָתְמֵי – יצא עליו קול שאוכל קרקע של יתומים, אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי, אֵימָא לִי אִיזִי – אוהבי, גּוּפָא דְּעוּבְדָא הֵיכִי הֲוָה – היאך היה גוף המעשה שמחמתו אוכל אתה קרקע זו. אָמַר לֵיהּ רבא בר שרשום, אַרְעָא בְּמַשְׁכּוֹנְתָּא הֲוָה נְקִיטְנָא מֵאֲבוּהוֹן דְּיָתְמֵי – נטלתי קרקע זו מאביהם בתורת משכון, וְהָוָה לִי

אגרות קודש

ב"ה, ט"ז שבט, תשכ"ב

ברוקלין.

הוו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה נפתלי צבי שי'

שלום וברכה!

... מובנת התמי' על כתבו אשר י"א שיש חילוק בין שם הניתוסף לשם מעריסה.

וראה שו"ע אה"ע סקכ"ט סי"ח דאדרבה שם השינוי עיקר, ובכלל אדם בעה"ב בענין קריאת שמות ליו"ח שי' ולעצמו.